

Piotr Bogusławski

Zduńska Wola

SZTUKA KAMIENIARSKA PIOTRA BOGUSŁAWSKIEGO (1876-1908) ZE ZDUŃSKIEJ WOLI

Chcąc obejrzeć cenne dzieła sztuki rzeźbiarskiej, nie trzeba wyjeżdżać nigdzie daleko, gdyż można je znaleźć i zobaczyć na starym cmentarzu przy ul. Łaskiej w Zduńskiej Woli. Kilka bardzo interesujących nagrobków wyszło spod dłuta Piotra Bogusławskiego, który w 1902 r. otworzył w Zduńskiej Woli zakład rzeźbiarsko-kamieniarski.

Rodzina rzeźbiarza pochodziła ze zubożałej szlachty, która na początku XIX w. zamieszkiwała różne miejscowości w okolicy Zgierza. Jedną z nich jest Wierzbno. To tam w 1810 r. Andrzej Bogusławski (dziadek Piotra) poślubił Elżbietę Styczyńską. Sama Elżbeta urodziła się w 1793 r. w miejscowości Buk, w parafii Gorzów Wielkopolski. Rodzina Styczyńskich przybyła w okolice Zgierza spod zaboru pruskiego. Wiadomo, że rodzina Andrzeja Bogusławskiego mieszkała w Wierzbnie przez kilka lat, gdyż w 1814 r. jego siostra wyszła za mąż za Wincentego Styczyńskiego, w dodatku brata Elżbiety. W tym okresie okolice Łodzi bardzo prężnie się rozwijały. Powstawały wtedy m.in. fabryki, huty szkła czy nowe miasta, co sprzyjało rodzinie Styczyńskich, gdyż w tamtym okresie zajmowali się handlem. Andrzej Bogusławski, po ślubie z Elżbietą również trudnił się handlem przez kolejne 20 lat. W 1836 r. zakupił on ziemie we wsi Maciejów i Smardzew, gdzie osiadł wraz z rodziną. Miał 13 dzieci – niestety, dorosłego wieku dożyło tylko ośmioro z nich (zawierały one związki małżeńskie z okoliczną szlachtą).

Jednym z potomków Andrzeja Bogusławski był Antoni, ożeniony z Ewą Teresą Marcjaną Wyszyńską herbu Trzywdar, mieszkanką majątku Smardzew. Trzeba przy tym dodać, że dziadek Ewy, Maciej Wyszyński, zapisał się w historii Łodzi jako właściciel najstarszej huty szkła w Radogoszczy i najprawdopodobniej był jednym z pierwszych fabrykantów w Łodzi. Niestety zmarł dość młodo (1822), a rodzina, dla jego upamiętnienia, postawiła rzeźbiony kamienny nagrobek. Jest to dziś najstarszy zachowany taki pomnik w Łodzi, znajdujący się na terenie cmentarza staromiejskiego na obecnym placu Kościelnym. Dawniej znajdował się tam drewniany kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny.



Ryc. 1. Nagrobek Macieja Wyszyńskiego na placu Kościelnym w Łodzi

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Cmentarz_staromiejski_w_%C5%81odzi



Ryc. 2. Zbliżenie na nagrobek Macieja Wyszyńskiego na placu Kościelnym w Łodzi

Źródło: <https://lodzhipsteremmiast.wordpress.com/2012/11/03/zapomniane-lodzkie-ementarze1/>

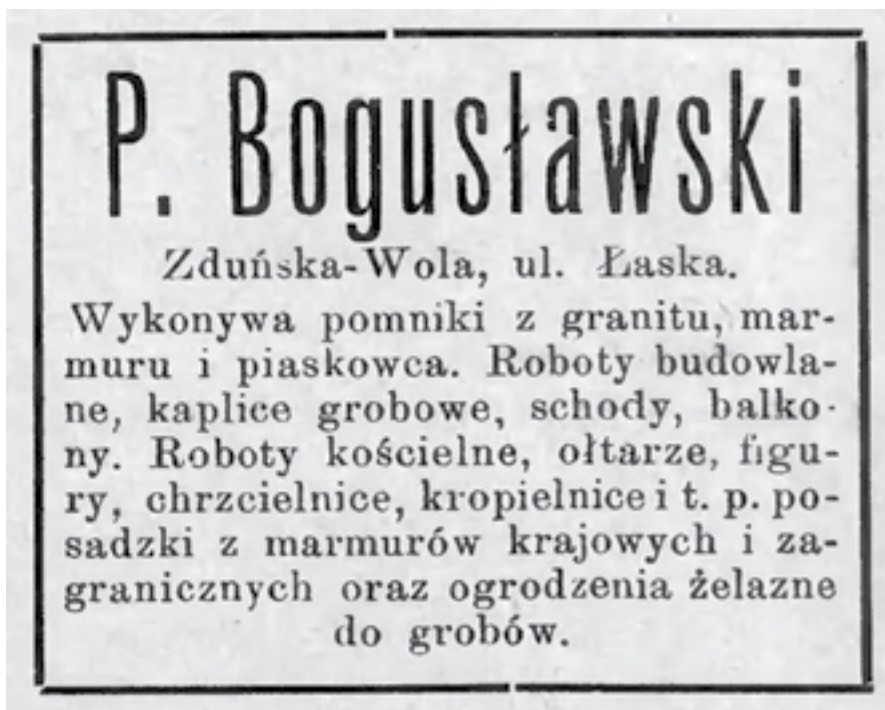
Jednym z synów Andrzeja był również Franciszek, ojciec rzeźbiarza Piotra, urodzony w 1836 r. w Łagiewnikach. Pracował on jako urzędnik sądowy w Sądzie w Zgierzu. Tam też poślubił swoją pierwszą żonę - Katarzynę Ziemińską herbu Zadora. Zmarła ona w 1856 r., podczas porodu pierworodnego syna, Ignacego. Po jej śmierci, Franciszek Bogusławski poślubił mieszkankę Zgierza, Teklę Piernikowską (przyszłą matkę Piotra) i przeniósł się wraz z rodziną do Łodzi, gdzie pracował dalej jako urzędnik sądowy (kornik).

10 lipca 1876 r., jako ostatnie dziecko Franciszka i Tekli, urodził się Piotr Bogusławski. W wieku dwudziestu lat poślubił on Annę Walentynę Pilger, która przyszła na świat w Zakrzewku (w guberni lubelskiej). Rodzina Pilgerów przybyła do Polski z Austrii, zamieszkując najpierw w Zgierzu, gdzie posiadali fabrykę, a następnie osiedliła się w Łodzi. Po ślubie, Piotr Bogusławski początkowo pracował jako snycerz. Zachowały się z tego okresu dwie rzeźbione przez niego ramki do zdjęć. W 1898 r., artysta wraz z rodziną wyprowadził się do Warszawy, gdzie prawdopodobnie uczył się i zdawał egzamin na majstra kamieniarstwa. W 1901 r. urodził mu się syn Eugeniusz Czesław, który zmarł po roku życia. Po śmierci syna, Piotr przeprowadził się wraz z żoną i dziećmi do Zduńskiej Woli, gdzie mieszkała w tym czasie jego matka i siostra Zofia.



Ryc. 3. Piotr Bogusławski z żoną Anną Walentyną Pilger
Źródło: ze zbiorów autora

Piotr Bogusławski w 1902 r., założył na terenie Zduńskiej Woli własny zakład kamiennarsko-rzeźbiarski, specjalizujący się w wykonywaniu nagrobków. Znajdował się on przy obecnej ul. Łaskiej i rozciągał się aż do teraźniejszej ul. Złotnickiego. Tworzone przez pracownię Bogusławskiego nagrobki, charakteryzowały się pięknym wykonaniem. Ich nabywcami byli w szczególności zamożni mieszkańcy miasta i okolic. W jego zakładzie kamiennarskim nie tylko wykonywano pomniki nagrobne, ale również wykuwano ozdobne elementy metalowe. Właściciel firmy zatrudniał m.in. kowala, ślusarzy oraz posiadał uczniów rzemiosła.



Ryc. 4. Reklama kamieniarsko-rzeźbiarskiego zakładu Piotra Bogusławskiego
Źródło: *Księga Adresowa Królestwa Polskiego na rok 1910*, Warszawa 1910, s. 25

Wszystko układałoby się pomyślnie, gdyby Piotr Bogusławski nie uczestniczył czynnie w walkach politycznych na fali wydarzeń rewolucyjnych 1905 roku. W wyniku tych działań, został aresztowany i osadzony w więzieniu. Wyszedł z niego z nadszarpniętym zdrowiem, nie zaprzestał jednak działalności politycznej. Podczas jednego z tajnych spotkań, zorganizowanych na cmentarzu w mauzoleum, zaraził się jadem trupim, co dla osłabionego organizmu okazało się śmiertelne. Zmarł 12 października 1908 r. w Zduńskiej Woli i został pochowany na miejscowym cmentarzu parafialnym. Grób zdobi wykonana przez artystę jeszcze za życia rzeźba przedstawiająca Matkę Boską, a także płasko-rzeźba z portretem artysty wykuta przez jego uczniów. Po śmierci Bogusławskiego zakład kamieniarski prowadziła przez okres około dwóch lat wdowa po nim.

Zachowane pomniki nagrobne, których wykonawcą był zakład kamieniarsko-rzeźbiarski Piotra Bogusławskiego, można oglądać do dziś na cmentarzach w Marzeninie, Sieradzu i Zduńskiej Woli. Do czasów współczesnych przetrwało ich zaledwie 9. Najwybitniejsze prace zostały wywiezione z Polski przez niemieckie władze okupacyjne podczas II wojny światowej. W Muzeum Historii Miasta Zduńskiej Woli można podziwiać także wykonaną przez Bogusławskiego płasko-rzeźbę, przedstawiającą Mariana Libiszowskiego, burmistrza Zduńskiej Woli w latach 1887-1900.



Ryc. 4. Pomnik Piotra Bogusławskiego na cmentarzu katolickim w Zduńskiej Woli
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 5. Pomnik rodziny Bąkowskich na cmentarzu ewangelickim w Zduńskiej Woli
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 6. Pomnik rodziny Bąkowskich na cmentarzu ewangelickim w Zduńskiej Woli (zbliżenie)
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 7. Pomnik rodziny Bąkowskich na cmentarzu w Zduńskiej Woli – zbliżenie na elementy ozdobne i elementy metalowe
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 8. Pomnik Jana i Jakuba Kraeter na cmentarzu ewangelickim w Zduńskiej Woli
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 9. Pomnik rodziny Brock (przed renowacją) na cmentarzu ewangelickim w Zduńskiej Woli
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 10. Pomnik Ignacego Raźniewskiego na cmentarzu katolickim w Sieradzu
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 11. Odrestaurowany pomnik Salomei Kuźnickiej na cmentarzu katolickim w Zduńskiej Woli
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 12. Pomnik Władysława Idzikowskiego na cmentarzu katolickim w Sieradzu
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 13. Pomnik Władysława Idzikowskiego na cmentarzu w Sieradzu (figura)
Źródło: ze zbiorów autora



Ryc. 14. Pomnik Wincentego Sasa Kobyłańskiego na cmentarzu parafialnym w Marzeninie
Źródło: ze zbiorów autora

ZDUŃSKOWOLSKIE BIOGRAFIE
